Cena 60 gr.

Цана 60 гр.

Ніва

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 25 (173) БЕЛАСТОК, 21 ЧЭРВЕНЯ 1959 года ГОД IV

Рэалізацыя пастаноў III Пленума ГП БГКТ

ЛЕКТАРСКАЯ ГРУПА

Згодна з пастановай III Пленума Галоўнага Праўлення нашага Таварыства ўтвораны цэнтральны лектарат. Узначаліў яго сакратар Галоўнага Праўлення БГКТ таварыш Віктар Швед.

У яго склад увойдуць, між іншым, здольныя лектарскія сілы з асяроддзя беларускага актыву ў паветах.

У сучасны момант адбываецца падборка матэрыялаў для апрацоўкі плана гутарак, якія ў асенне-зімовым сезоне будуць праведзены ў мястэчках і вёсках Беласточчыны.

(ся)

НА ВОСЕНЬ МАСТАЦКАЯ ВЫСТАЎКА

Беларускае літаратурна-мастацкае аб'яднанне пры рэдакцыі «Ніва» ладзіць на восень выстаўку жывапісу і графікі. Прапануем тэрмін выстаўкі ад 15 верасня да 15 кастрычніка. Будуць на ёй паказаны працы беларускіх мастакоў Беласточчыны.

Экспазіцыя выстаўкі адбудзецца ў чытальні Клуба міжнароднай кніжкі і друку ў Беластоку пры Рынку Касцюшкі. Лепшыя працы будуць узнагароджаны.

АБ БЕЛАРУСКАЙ ПАЭЗІІ

Выданы Галоўным Праўленнем БГКТ супольна з Ваяводскай бібліятэкай мантаж беларускай паэзіі на Дні асветы і кніжкі сустрэўся з прыхільнасцю сярод беларускіх настаўнікаў і бібліятэкараў. Апрацаваў яго малады беларускі спецыяліст мгр. Мікалай Гайдук.

У многіх мясцовасцях Беласточчыны адбыліся на падставе мантажа вечары беларускай паэзіі, арганізаваныя школамі і грамадскімі бібліятэкамі. І так для прыкладу адбыліся такія вечары ў Кнышэвічах і Сухінічах (Сакольскага пав.), Дубяжыне, Паўлах і Піліках (Бельскі пав.) і інш.

НАРАДА ІНСТРУКТАРАЎ

У суботу — 13 чэрвеня ў памяшканні Галоўнага Праўлення нашага Таварыства адбылася нарада інструктараў павятовых аддзелаў БГ КТ прысвечана падрыхтоўцы да рэалізацыі пастаноў III Пленума. Нараду вёў старшыня ГП БГ-КТ таварыш Уладзімір Станкевіч.

На нарадзе ўзгоднен тэрмін пасяджэнняў праўленняў павятовых аддзелаў прысвечаных гэтаму пытанню.

У тэрміне ад канца месяца чэрвеня да другой паловы ліпеня будуць арганізаваны павятовыя канферэнцыі беларускага актыву. На іх будуць абмеркаваны актуальныя патрэбы беларускага насельніцтва ў культурным і грамадскім жыцці. Правядзецца ацэнка дагэтулешніх дасягненняў беларускага насельніцтва ў грамадскім і культурным будаўніцтве.

«СУСЕДКА» НА СЦЭНЕ

Нядаўна Галоўнае Праўленне Беларускага таварыства ў Беластоку надрукавала на шапіграфе п'есу Алеся Пальчэўскага — «Суседка».

Даречы адзначыць, што «Суседка» была ўжо іграна некаторымі гурткамі мастацкай самадзейнасці і вельмі спадабалася публіцы. У ёй расказваецца аб маладажонах Олі і Сеньцы, якія жывуць у суседстве пляткаркі — цёткі Пашы.

Паведамляем зацікаўленым, што гэту п'есу можна атрымаць у кожным Павятовым Аддзеле нашага Таварыства або ў Галоўным Праўленні Беларускага таварыства, Беласток, вул. Кюры - Складоўскай 7, пакой 11. (ся)

КАБ ЦЕЛА і ДУША БЫЛІ МАЛАДЫМІ

Вось і лета. Спартыўны сезон у разгары. На спартыўныя стадыёны, плошчы і пляцоўкі выйшлі тысячы юнакоў, тысячы жыццерадасных, здаровых, маладых хлопцаў і дзяўчат, каб у спаборніцтвах павышаць свае спартыўныя здольнасці.

Вельмі цешыць факт, што моладзь нашых беларускіх вёсак актыўна ўключаецца ў спартыўнае жыццё. Яна, так сказаць, перадавая сіла вясковых спартсменаў Беласточчыны.

— Калі б у нас усе так гарнуліся да спорту, як беларусы, — сказалі мне ў ваяводскай радзе ЛЗС, — дык Беласточчына па развіцці і масавасці спорту заняла б першае месца ў краіне.

Аб шпаркім развіцці спорту сярод беларускай моладзі сведчыць прыклад з Бельскага павета. У павеце існуе 50 гурткоў ЛЗС, аб'ядноўваючых каля 1000 маладых спартсменаў. Па развіццю спорту Бельскі павет займае першае месца на Беласточчыне. Вядомая ў павеце (ды і не толькі ў павеце) па сваёй спартыўнай дзейнасці моладзь з вёскі Плюцічы. Існуе тут моцная валейбольная каманда і адзіная на Беласточчыне каманда вясковых фехтавальшчыкаў. Вядома не толькі на Беласточчыне, але і ў краіне, секцыя цяжкаатлетаў у Орлі са сваім фенаменальным Васілём Рубашэўскім.

Добра развіваецца спорт у Беластоцкім, Сакольскім і Гайнаўскім паветах. Калі гаварыць аб Гайнаўскім, дык на перадавую пазіцыю выбучаецца Белавежа. Існуе тут моцная футбольная каманда «Зубр», клас «Б». Зараз каманда спаборнічае за першае месца ў «Б» класе. І хоць гэтая каманда мае шмат цяжкасцей арганізацыйнага характару (не заўсёды ёсць транспарт, каб выехаць на спаборніцтвы, брак касцюмаў і інш.), то ўсё ж-такі яна мае ўсе магчымасці для таго, каб заняць першае месца ў «Б» класе. Хацелася б тут сказаць некалькі слоў у адрас кіраўнікоў мясцовага ГС. Ёсць жа ў вас сродкі на развіццё спорту. Чаму ж не дапамагчы маладому, але такому амбітнаму калектыву? Моцная каманда футбалістаў — гэта гонар Белавежы. Не кожнае мястэчка можа пахваліцца такой камандай. У Белавежы існуе таксама адзіная на Беласточчыне школа лёгкаатлетаў пры пачатковай школе. Заняткі з юнымі спартсменамі праводзіць таленавіты інструктар па лёгкаатлетыцы Вера Бойка. Вынікі спартыўнага навучання дзяцей — вялікія. Шкада, што гэтая школа толькі адзіная на Беласточчыне.

У апошні час сярод вясковай моладзі наступіў пералом. Цяпер у большасці выпадкаў вясковую моладзь не трэба агітаваць за спорт. Паўстаюць усё новыя гурткі ЛЗС. Яны дамагаюцца ўсё новага спартыўнага абсталявання. Гэта слушна. Але ваяводская рада ЛЗС не ў стане поўнасцю забяспечыць усіх патрэб вясковых спартсменаў са свайго бюджэту. Вельмі ж сціплы гэты бюджэт. З яго толькі няцэлых 83 злотых выпадае на аднаго спартсмена ў год, у той час калі, на прыклад, на аднаго спартсмена Беластоцкай «Ягелоніі» выпадае звыш 2.000 злотых у год. На маю думку, ёсць тут трошкі несправядлівасці. Каб яе нейк выправіць, абавязкова патрэбна дапамога ГС-аў. Кожны ГС мае сродкі на развіццё спорту ў сваёй мясцовасці, і трэба іх выкарыстаць.

Вялікая перашкода ў развіцці вясковага спорту — гэта брак спартыўных стадыёнаў і пляцоў. На тэрыторыі Беласточчыны ёсць усяго толькі 20 спартыўных стадыёнаў тыпа «Б». Таму нядзіўна здараецца так, што валейбалісты расцягаюць сетку ўпоперак вуліцы, ад дрэва да дрэва. І калі вуліцай праязджае фура, дык яны перарываюць ігру, каб даць магчымасць селяніну праехаць. Ну што ж, зямля набрала цяпер цаны. Не знойдзеш такога добрага дзядзьку, які б аддаў кавалак зямлі пад стадыён. Тут могуць дапамагчы моладзі кіраўнікі школ. Калі нідзе няма месца ў вёсцы, няхай жа моладзь робіць стадыён на школьным пляцы. Абы спорт развіваўся. Абы моладзь не бяздзейнічала.

Адмоўнай рысай нашага вясковага спорту з'яўляецца таксама ўсё яшчэ малы ўдзел у ім вясковых дзяўчын. Ці ж дзяўчаты не любяць спорту? Не, я не сказаў бы. Справа ў тым, што большасць дзяўчын саромiцца выйсці ў спартыўным касцюме на вочы публікі. І мо' не так саромiцца, як баіцца злых языкоў вясковых каўтуноў. Як ні дзіўна, але ўсё яшчэ на вёсцы дзяўчыну ў спартыўным касцюме лічаць нейкай распусніцай. З гэтымі з'явамі трэба нам упарта змагацца, трэба высмейваць і ізаляваць вясковых каўтуноў ад уплыву на дзяўчын, а, несумненна, будзе іх усё больш у радах вясковых спартсменаў. Вясковыя дзяўчаты любяць спорт. І трэба ім дапамагчы.

Набліжаецца дзень свята фізкультуры. У сувязі з гэтым у жніўні і верасні будзе арганізавана масавая спартыўная імпрэза «месяц вясковага спорту». Увесь гэты час у вёсках і мястэчках нашай краіны будуць адбывацца спартыўныя спаборніцтвы, у якіх можа ўзяць удзел кожны вясковы хлопец і дзяўчына. Няхай жа ў гэтых спаборніцтвах не забракне і нашай беларускай моладзі! Краіне патрэбны людзі здаровыя, з моцным целам і душой.

(В. Б.)

Выпускнікі беларускага Ліцэя ў Гайнаўцы са сваімі настаўнікамі.

Фота — М. Тарасевіч

„FALL BARBAROSSA“

22 чэрвеня спаўняецца 18 год з дня, калі над Беласточчынай другі раз за кароткі перыяд загулі нямецкія бамбавозы, другі раз ускалыхнулася гэтая зямля ад выбухаў бомб. У адрозненне ад 1939 года цяпер Беласточчына была першай ахвярай палітыкі «Drang nach Osten». Дарэчы будзе прыпомніць яе, бо не зваліся яшчэ яе паслядоўнікі.

Гітлер у «Mein Kampf» гаварыў: «Мы выразна паказваем пальцам на тэрыторыі, якія ляжаць на Усходзе. Мы пераходзім да палітыкі заваёў новых земляў у Еўропе. Калі маем жадаць новых тэрыторый у Еўропе, то гэта можна дасягнуць толькі коштам Расіі:... новая імперыя павінна рушыць наперад шляхам даўнейшых рыцарскіх ордэнаў. Гэтая гігантычная ўсходняя дзяржава немінуча асуджана на пагібель. Да гэтага даспелі ўсе прадпасылкі. Канец бальшавіцкага панавання ў Расіі будзе адначасова канцом Расіі як дзяржавы».

Гэты асноўны курс палітыкі і стратэгіі фашысцкай Германіі праводзіўся паслядоўна праз усе гады гітлераўскага панавання.

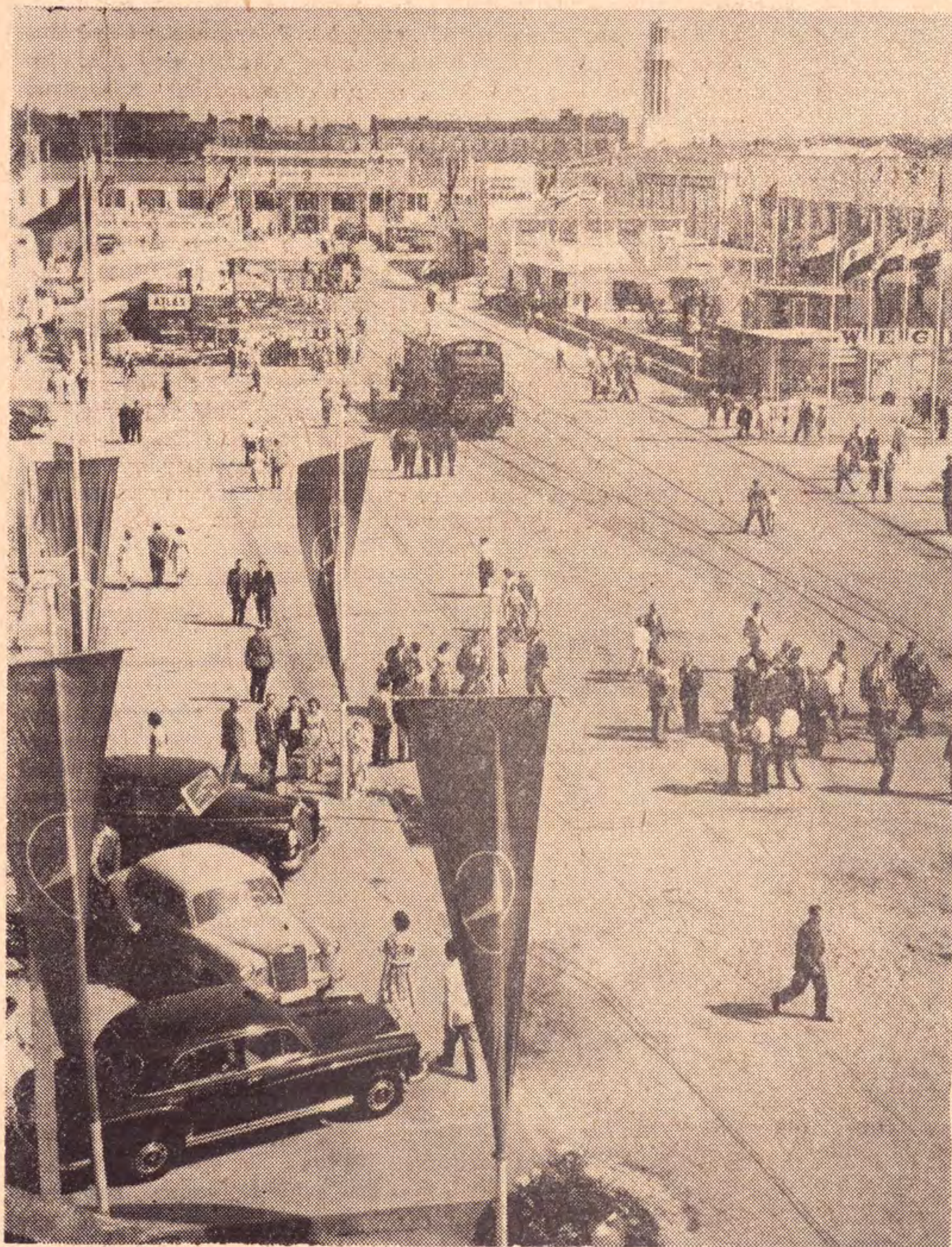
Вось план Гітлера, які ён накрэсліў на нарадзе галоўнакамандуючых у Оберзальцбургу 22 жніўня 1939 г.: «Польшча будзе ачышчана ад свайго народа і засеяна немцамі. Мой дагавор з Польшчай меў на мэце толькі выйграць час. І ў канцы канцоў з Расіяй, панове, здарыцца тое самае, што і з Польшчай. Мы разаб'ем Савецкі Саюз. На зямлі наступіць германскае панаванне».

Адным з важнейшых мерапрыемстваў Гітлера да нападу на СССР з'явілася стварэнне спрыяючага ваенна - палітычнага і стратэгічнага становішча. Таму ён разглядаў захоп еўрапейскіх дзяржаў як неабходныя ўмовы для вядзення вайны супроць СССР. Гітлер праводзіў шырокую кампанію вярбоўкі саюзнікаў. Яна вялася шляхам інтрыг, шантажа, задобрывання, пагроз і т. п.

Перад пачаткам вайны Германіі супроць СССР амаль усе еўрапейскія дзяржавы былі або падняволены гітлераўцамі, або ўцягнуты ў антысавецкі блок, або займалі дружалюбны ў адносінах да Германіі нейтралітэт.

У час нападзення на Савецкі Саюз тэрыторыя Германіі з раёнамі, якія былі пад яе ўладай, складала амаль 900 тыс. кв. км з насельніцтвам звыш 117 млн. чалавек.

(Працяг на стар. 3).

Агульны від XXVIII-га Міжнароднага Познанскага кірмашу.

Фота — ЦАФ

5 КАНТЫНЕНТАЎ у ПОЗНАНІ

(Ад нашага карэспандэнта)

У Познані адбываецца XXVIII Міжнародны Познанскі кірмаш. Сёлета ўпершыню ў кірмашы ўдзельнічаюць прадстаўнікі пяці кантынентаў. Аўстралія, хаця ўжо не адзін раз удзельнічала ў бранжавых кірмашах, цяпер прымае ўдзел як дзяржава. У параўнанні з мінулым годам колькасць дзяржаўных сцягоў на кірмашы павялічылася на 9, і сёлета на тэрыторыі кірмашу развяваюцца ўжо 43 дзяржаўныя сцягі.

Замежныя ўдзельнікі займаюць сёння дакладна 2/3 тэрыторыі кірмашу. У мінулым годзе яны займалі толькі 62 прац.

А варта ўспомніць, што на ўсіх міжнародных кірмашах экспедыцыя той краіны (дзе адбываецца кірмаш) шмат большая ад замежных краін.

Таму з гэтага пункту гледжання Познанскі кірмаш не мае сабе роўнага. Зацікаўленне Познанскімі кірмашамі з году ў год узрастае ва ўсім свеце. Аб гэтым сведчыць удзел у кірмашы такіх краін, як Канада, Ірак, Судан, Марока, Індыя, Бразілія і шмат іншых краін Лацінскай Амерыкі.

Чым адрозніваецца сёлетні кірмаш ад мінулых?

Па-першае, мае ён багацейшы асартымент машын і прамысловага абсталявання.

Па-другое, сярод машын пераважаюць аўтаматы: не патрабуючыя рабочых featрознага тыпу станкі, электрычныя наладкі вялікіх чыгуначных вузлоў і розныя агрэгаты, пры якіх чалавечая праца абмежавана да мінімума.

Па-трэцяе, у супрацьлегласць з мінулымі гадамі ўсе машыны, нават для самых брудных работ, адзначаюцца цудоўнымі формамі і эстэтычным выкананнем.

Адным словам, кірмаш гэтага года адлюстроўвае імклівы тэхнічны прагрэс ва ўсіх галінах прамысловасці.

Беручы пад увагу тэхнічны характар XXVIII Міжнароднага Познанскага кірмашу, звычайнаму чалавеку ён можа паказацца малацікавым.

Аднойчы на кірмашы мне давялося пачуць размову двух пань, з якіх адна гаварыла:

— Замест таго, каб аглядаць гэтыя нецікавыя машыны, ідзем лепш у бразілійскі павільён, там можна хоць добрай кавы напіцца.

На шчасце, большасць прыбываючых на кірмаш — гэта спецыялісты розных галін прамысловасці.

У якіх жа павільёнах тэхнічны прагрэс найбольш відавочны?

З прыемнасцю трэба сцвердзіць, што мноства польскіх экспанатаў стаіць на найвышэйшым тэхнічным узроўні. Маю тут на ўвазе аўтаматычныя металарэжучыя станкі, а таксама прэцызыйныя, якія могуць служыць да вырабу гадзіннікаў, вугальныя камбайны і транспарцёры, як і ўсё фабрычнае абсталяванне цукроўняў і цэментоўняў, якія мы прадукуем на экспарт. Замежных гандлёвых агентаў, несумненна, цікавяць таксама польскія гандлёвыя караблі. Тады, калі, напрыклад, ФРГ звальняе работнікаў верфяў з браку заказаў, польскія верфі ўжо выканалі прадукцыйны план на цэлыя 6 гадоў.

Сярод замежных удзельнікаў кірмашу багаццем экспазіцыі адрозніваецца павільён Савецкага Саюза. У мінулым годзе аглядаў я ў савецкім павільёне мадэлі спадарожнікаў нумар 1 і 2. Цяпер прыбавіўся да гэтага камплету спадарожнік нумар 3. Той самы, які выклікаў агульную зацікаўленасць, на выстаўцы ў Бруселі, а таксама на кірмашах у Ліпску і Будапешце. Пры ўваходзе ў савецкі павільён стаяць навейшыя аўтамашыны «Чайка» і «ЗІЛ-111». Тэхнічнай навінкай з'яўляецца грузавая аўтамашына «ЗІЛ-157», калёсы якой не патрабуюць камераў. І аўтамашына «Масквіч» — камбінаваны. Аднак, найбольш цешаць савецкія вырабы хімічнай прамысловасці, пластмасы і штучнае валакно. Відаць, Савецкі Саюз у гэтай галіне прамысловасці зрабіў грамадны крок наперад.

Тэхнічным прагрэсам здзіўляе прысутных і Кітайская Народная Рэспубліка. Памятаю, чатыры гады назад гэтая краіна прадстаўляла на кірмашы галоўным чынам мінеральныя залежы медзі, цынку, волава. Агульную сенсацыю тады рабіў выпрадукаваны першы раз у Кітаі матацыкл. Сёння грамадны павільён КНР перагружаны кітайскімі металарэжучымі станкамі, прыгожымі радыёпрыёмнікамі, дакладнымі прыборамі — апаратамі Рэнтгена. Пасярод залы стаяць два трактары, з якіх большы мае тыповую ўсходнюю назву — «Стальны смок». Як чатыры гады таму назад наведвальнікі кірмашу захапляліся кітайскім матацыклам, так цяпер здзіўляе іх выпрадукаваная ўпершыню ў Кітаі кобальтавая бомба. Аглядаючы кітайскі павільён, чалавек умацоўвае сваё перакананне, што лозунг «вялікі скок шасцісотмільённага народа» не з'яўляецца проста фразай.

З іншых экспазіцый адрозніваюцца павільёны ГДР (штучнае тварыва), Чэхаславакіі (прыгожыя крышталы і аўтамашыны), Італіі (зразумела, аўтамашыны маркі «Ф'ят») і ФРГ. Апошні адлюстроўвае карціну хуткай разбудовы і рэканструкцыі капіталістычных канцэрнаў Крупа, Цісана, Манесмана і інш.

Што ж яшчэ, апрача ўжо названых экспанатаў і павільёнаў, узбуджае зацікаўленасць наведвальнікаў і гандлёвых агентаў? Несумненна, матацыкл «Аса», які нарадзіўся ў вялікіх болях, але затое на кірмашы прадстаўлены вялікай колькасцю. Дзякуючы вялікім памерам кол і дасканалай амартызацыі, гэты матацыкл можа смела канкурыраваць за граніцай з іншымі вядомымі фірмамі.

Міжнародную канкурэнцыю вытрымае, напэўна, таксама польскі радыёпрыёмнік, пабудаваны на транзыстарах маркі «Эльтра». Гэты радыёпрыёмнік не большы за звычайную папяросніцу, а многа меншы і прыгажэйшы, чым падобны радыёпрыёмнік, прадстаўлены на кірмашы вядомай фірмай «Філіпс». Ва ўнутраным продажы гэты прыёмнік будзе каштаваць 1800 зл.

Электрыфікацыя чыгункі патрабуе разбудовы фабрык, прадукуючых электрычныя паравозы. На сёлетнім кірмашы замест звычайнага паравоза польская прамысловасць выстаўляе цэлы электрычны трохчлен. У прадукцыі трохчленаў маюць цяпер першынство шведы, але польскі экспанат не ўступае ім ні на крок. Электрычны цягнік сапраўды цудоўны, а што галоўнае, выгадны.

Познанскі кірмаш не арганізуецца для таго, каб толькі захапляцца экспанатамі. З'яўляюцца яны імпрэзай, рашуча гандлёвай. Аб іх значэнні сведчыць і той факт, што ў першыя дні кірмашу ў Познані знаходзілася 250 замежных гандлёвых агентаў. Прыехалі яны для таго, каб прадаць і купіць. Жадаем ім поспеху!

Уладзімір ЛАЗІНСКІ

„Fall Barbarossa"

(Працяг са стар. 2).

Вялікае значэнне ў эканоміцы Германіі з самага пачатку вайны мела прымяненне рабочай сілы з акупіраваных краін. Ужо на 31 мая 1941 г. агульны лік іншаземных рабочых і ваеннапалонных, якія працавалі ў прамысловасці і сельскай гаспадарцы Германіі, складаў 3020 тыс. чалавек. Высокаразвітая энергетычная і прамысловая база дазволіла гітлераўцам хуткімі тэмпамі развіваць ваенную прадукцыю. У 1939 г. было выпушчана 8.300 самалётаў, у тым ліку звыш 4700 баявых. Агульны лік ваенных самалётаў, выпрадукаваных у 1940 г., склаў 10.250, а ў 1941 г. — 11.030. Па сваіх тактыка-тэхнічных дадзеных нямецкія самалёты значна перавышалі асноўную масу самалётаў, якія ўваходзілі ў той час у склад савецкіх ваенна-паветраных сіл.

Таксама вялікую ўвагу гітлераўцы звярталі на прадукцыю танкаў. У 1940 г. выпушчана каля 2000 танкаў, а ў 1941 г. — звыш 4.000.

Канкрэтны план нападзення на Савецкі Саюз нямецкі генеральны штаб пачаў распрацоўваць адразу пасля заканчэння французскай кампаніі 1940 г. На нарадзе найбольш высокапастаўленых палітычных і ваенных кіраўнікоў 29 ліпеня 1940 г. генерал-палкоўнік Іодль — начальнік штаба аператыўнага кіраўніцтва вярхоўнага галоўнакамандавання гітлераўскіх узброеных сіл, заявіў, што Гітлер загадаў падрыхтаваць вайну супраць Савецкага Саюза не пазней вясны 1941 г. Падрыхтоўка плана была даручана генералу Марксу, які займаў да гэтага пасаду начальніка штаба 18-й арміі. Да канца жніўня быў падрыхтаваны варыянт вайны «план Барбароса» («Fall Barbarossa»).

Восенню 1940 г. паводле гэтага плана вялася канчатковая распрацоўка плана вайны супроць СССР. Выкананне гэтага задання было ўзложана на намесніка начальніка генеральнага штаба сухапутных сіл генерала Паўлюса.

З мэтай практычнай праверкі рэальнасці «плана Барбароса» ў канцы лістапада і ў пачатку снежня 1940 г. у генеральным штабе сухапутных сіл, у Цосэне, была праведзена вялікая аператыўная гульня, якая складалася з трох этапаў: на першым этапе разыгрываўся пераход вайскамі савецка-нямецкай граніцы і вядзенне першых прыгранічных аперацый; на другім — працягванне наступальных аперацый да лініі Кіеў, Мінск, Чудскае возера; на трэцім — дасягненне вызначаных аб'ектаў на ўсход ад указанай лініі.

Пасля ўсяго гэтага гітлераўскія стратэгі ўпэўнена заявілі, што вайна з СССР зойме 3—4 месяцы.

18 снежня 1940 г. Гітлер падпісаў «план Барбароса» ў выглядзе дырэктывы № 21 вярхоўнага галоўнакамандавання ўзброеных сіл Германіі. У аснову «плана Барбароса» былі паложаны тэорыі татальнай і «маланкавай» вайны.

Разам з планаваннем вайны супроць Савецкага Саюза гітлераўскае камандаванне звяртала вялікую ўвагу падрыхтоўцы і правядзенню мерапрыемстваў па арганізацыі прапаганды, вядзенню дыверсій і т. п. З нямецкіх салдат, афіцэраў і служачых здымалася ўсякая адказнасць за ўчыненыя імі злачынствы.

З мэтай распальвання і падтрымлівання зверыных, чалавеканенавісніцкіх інстынктаў былі створаны шматлікія спецыяльныя «роты прапаганды».

Яны павінны былі дзейнічаць сярод сваіх войск, а таксама сярод войск праціўніка. Падобныя функцыі выконвалі таксама разведка і контр-разведка. У прыватнасці, агентура гэтай арганізацыі павінна была імкнуцца распаліць нацыянальную варожасць паміж народамі Савецкага Саюза, ствараць антысавецкія нацыяналістычныя групы з мэтай падрыву і аслаблення тылу Савецкай Арміі. Пад канец 1940 г. для правядзення дыверсій на фронце быў створан полк асобага прызначэння — «Брандэнбург». Гэты полк складаўся з немцаў, якія добра валодалі рускаю мовай. Насуперак міжнародным правілам вядзення вайны, камандаванне палка выкарыстала для дзейнасці дыверсійных груп абмундзіраванне і зброю савецкіх войск.

Характэрна, што гітлераўскае кіраўніцтва было цалкам упэўнена ў паспяховасці «плана Барбароса». Яшчэ да пачатку вайны на нарадзе кіраўнікоў нямецкіх узброеных сіл 4 чэрвеня 1941 г. былі абмеркаваны планы далейшых агрэсіўных крокаў пасля пераможнага заканчэння вайны супроць Савецкага Саюза. 11 чэрвеня Гітлер падпісаў дырэктыву № 32 — «Падрыхтоўка да перыяду пасля выканання аперацыі «Барбароса». Далейшае наступленне ва ўмовах выкарыстання захопленых рэсурсаў СССР павінна было разгортвацца супраць брытанскіх уладанняў у раёне Міжземнага мора і Азіі: з Лівіі праз Егіпет, з Балгарыі праз Турцыю, з Закаўказзя праз Іран. Запланавана таксама была высадка на брытанскія астравы.

Агульны лік нямецкіх узброеных сіл на 22 чэрвеня 1941 г. складаў 7.234.000 чалавек. 70 прац. усіх палявых сухапутных войск Германіі было прадназначана для вайны супраць Савецкага Саюза. Да гэтага дайшлі яшчэ сатэліты. Так што супраць СССР выступіла 190 дывізій. Гэта грамадная сіла мела праламжыць шлях для панавання звышчалавекаў. Канец не ўсім вядомы. Ён не патрабуе каментарыяў. Толькі, нажаль, не ўсе ўмеюць з лекцый гісторыі рабіць правільныя вывады. І таму ім трэба прыпамінаць такія даты, як 22 чэрвеня.

Хведар АСІНІЧ

Як заўсёды ў такім выпадку знайшліся калекцыянеры аўтографаў.

АЎТАРЫ СЯРОД ЧЫТАЧОЎ

Шумлівыя калідоры Беларускага агульнаадукацыйнага ліцэя ў Гайнаўцы яшчэ больш ажывіліся ў дзень 30 мая г. г. У гэты дзень тут была арганізавана сустрэча маладых аўтараў «Руні» са сваімі чытачамі. З сардэчнай цеплынёй прывітала моладзь прыбыўшых маладых аўтараў — Віктара Шведа і Міколу Гайдука.

У святочна прыбранай зале моладзь знаёміцца з паэтамі, якія, пасля каротких звестак аб сабе, чытаюць свае вершы. Усе ўважліва слухаюць аўтараў і ўзнагароджваюць іх гучнымі воплескамі.

Затым моладзь выступіла са сваёй мастацкай часткай. Гучаць польскія і беларускія песні ў выкананні школьнага хору, затым дэкламацыі вершаў, а сярод іх і вершы аўтараў «Руні».

Увесь вечар прайшоў у надзвычай сардэчнай атмасферы.

У заключэнні была разыграна літаратурная вікторына, а пераможцы атрымалі кніжныя ўзнагароды.

Бацькоўскі камітэт арганізаваў супольную вячэру аўтараў з настаўнікім калектывам. Вечарынай засталіся ўсе задаволены і выказваліся пажаданні, каб такія карыстныя пачынанні працягваліся ў далейшым. **П. Ч.**

Аўтараў узнагароджвалі бурнымі апладысментамі.

З'езд гайнаўскіх спулдзельцаў

У суботу, 6-га чэрвеня, у Гайнаўцы адбыўся III-ці павятовы з'езд Саюза вытворчых сельскагаспадарчых спулдзельняў. На з'езд прыехалі дэлегаты 6-ці спулдзельняў, якія існуюць на тэрыторыі Гайнаўскага павета.

На з'ездзе прысутнічалі таксама пасол на Сейм ПНР грам. Ян Рызнар, І-шы сакратар павятовага Камітэта ПАРП у Гайнаўцы — Віталь Сапоцька і намеснік старшыні прэзідыума ПРН у Гайнаўцы — Ежы Шміткоўскі.

Са справаздачай аб дзейнасці Саюза за мінулы перыяд выступіў сакратар Міжпавятовага саюза РСП грам. Казімер Жакевіч. У пачатку справаздачы ён падаў да ведама прысутным, што павелічэнне ліку спулдзельняў у Гайнаўскім павеце з 4-ох да 6-ці стварыла магчымасць арганізаваць у Гайнаўцы павятовы Саюз РСП. (Дагэтуль быў міжпавятовы, на Гайнаўку, Бельск і Сямяцічы).

У справаздачы, між іншым, падкрэслівалася, што спулдзельні Гайнаўшчыны за апошні час добра ўмацаваліся і арганізацыйна і гаспадарча. Найбольш развітыя спулдзельні — у Ваських, Крыўцу і Бельшчыне. Дарэчы, старшынёй спулдзельні ў Бельшчыне з'яўляецца грам. Ніна Ляўчук.

Да існуючых спулдзельняў прыступаюць усё новыя сяляне. Толькі за апошні час у спулдзельні ўступіла 8 індывідуальных сялян, у тым ліку 6 сем'яў. Усе дэлегаты, якія прымалі ўдзел у дыскусіі, гаварылі аб тым, што сітуацыя ў іх спулдзельнях змянілася карэнным чынам. Да працы члены спулдзельняў выходзяць дружна і ахвотна, бо бачаць у гэтым канкрэтную карысць. Бачаць гэта і індывідуальныя сяляне. І яны ўсё ахвотней горнуцца да спулдзельняў і неаднойчы карыстаюцца дапамогай спулдзельняў.

— Аднак, — гаварыў рахункавод спулдзельні ў Бельшчыне грам. Кастусь Зубенка, — мы яшчэ не ўмеем весці сярод індывідуальных суседзяў добрую прапаганду за справу спулдзельні. Не заўсёды можам і хочам паказаць ім нашыя дасягненні. Вось і ў нашай спулдзельні, калі мы пачалі жыць сапраўды добра, дык некаторыя члены спулдзельні з вялікай неахвотай адносіліся да справы прыняцця новых членаў у спулдзельню. З такімі з'явамі трэба нам упарта змагацца, бо яны толькі сеюць зло паміж спулдзельцамі і гаспадаруючымі пакуль што яшчэ індывідуальна.

Шмат дыскутантаў гаварыла аб вялікай патрэбе павелічэння ў кожнай спулдзельні жывёлагадоўлі, а ў сувязі з гэтым і змяненні карэнным чынам структуры пасеваў на спулдзельных палях. Гэтая неабходнасць шырока адлюстравана ў пастанове з'езду, прынятай дэлегатамі. Пастанова абавязвае спулдзельцаў павялічыць пагалоўе кароў на 100 гектараў з 23,5 штук у 1958 годзе да 45 штук у 1965 годзе і роўназначна свіней з 44,1 штук да 70 штук. У сувязі з гэтым змяніць структуру пасеваў: збожжавых культур з 58,9 прац. угоддзяў у 1958 г. паменшыць да 52 прац. у 1965 г. і павялічыць вырошчванне кармавых культур з 7,4 прац. угоддзяў у 1958 годзе да 17 прац. у 1965 г.

У дыскусіі гаварылася і аб патрэбе большай працы з вясковай моладдзю.

— Маладыя людзі, — гаварыў старшыня спулдзельні ў Ваських, грам. Аляксандр Граматовіч,— заўсёды больш прагрэсіўныя. І трэба нам ясна паказваць ім усе перспектывы, якія дае праца ў спулдзельні, а тады яны, напэўна, не будуць уцякаць у горад.

За найлепшыя гаспадарчыя дасягненні ў мінулым годзе пераходны сцяг прэзідыума ПРН і 5000 злотых грашыма атрымалі спулдзельцы з Крыўца.

У заключэнні з'езду была выбрана рада павятовага саюза РСП. Старшынёй рады аднагалосна выбраны грам. Аляксандр Граматовіч.

8 чэрвеня г. г. адбыўся міжпавятовы з'езд спулдзельцаў у Бельску на Бельскі і Сямяціцкі паветы і 9 чэрвеня ў Беластоку — на Беластоцкі, Сакольскі і Высока-Мазавецкі паветы. (вб)

БУДЗЕМ ГАТОВЫЯ

З самых старажытных часоў агонь робіць чалавеку бясцэнную паслугу. Без агню нельга ўявіць жыцця на Зямлі, развіцця тэхнікі. Агонь, падпарадкаваны волі чалавека, з'яўляецца яго верным і бясцэнным слугою.

Але бяда, калі агонь вырвецца з-пад кантролю чалавека. Тады ён, як люты звер, вырваўшыся з клеткі, робіць спустошэнні направа і налева. Гэты агонь называецца ў нас «чырвоным пеўнем», і яму я хачу прысвяціць некалькі радкоў.

Вясна ў гэтым годзе прышла вельмі рана. Прышла з сушай і моцнымі вятрамі. Часта ноччу відаць на даляглядзе чырвоныя зарывы пажараў. Газеты прыносяць трывожныя весткі аб пажарах і матэрыяльных шкодах, прычыненых агнём. Асабліва страшныя спустошэнні робяць пажары на вёсках. Густыя забудаванні, саламяныя стрэхі, слабая супроцьпажарная ахова, — усё гэта стварае спрыяльныя ўмовы для агню, і не раз вясковы здабытак дзядоў і прадзядоў паглынае полымя агню на працягу кароткага часу. Гінуць будынкі, жывёла, а нават і людзі. «Чырвоны певень» — вялікі вораг вёскі, і селянін жыве пад пастаянным страхам перад гэтай грознай стыхіяй.

Але кожны вораг не бывае страшны, калі існуюць магчымасці абароны перад ім. «Чырвоны певень» перастане быць страшны тады, калі ўсе будынкі на вёсцы будуць будавацца з вогнетрывалых матэрыялаў, але пакуль гэта настане, пройдзе яшчэ многа год. Як жа сёння бараніцца супроць гэтага ворага?

Пры актыўнай дапамозе ўрада ў нашай краіне створана густая сетка дабраахвотных пажарных дружын. Створаны пажарныя каманды (ОСП). Сённяшняя дабраахвотная каманда супроцьпажарнай аховы ўзброена навейшым супроцьпажарным інвентаром, як мотапомпы і вужы да іх, а некаторыя маюць і аўтамашыны.

Але найлепшая пажарная каманда не з'яўляецца нейкім палыкачам полымя. На сённяшні дзень асноўным сродкам абароны на вёсцы з'яўляецца вада, і ад месца знаходжання яе ад агню залежыць поспех абароны. У кожнай вёсцы ёсць многа сажалак, лугоў і розных паглыбленняў, якія пасля зімы напаўняюцца вадою. Але гэтыя вадаёмы занядбаныя, да іх трудна даехаць. Да ўжытку яны непрыгодныя.

У інтарэсе саміх жыхароў на тэрыторыі вёсак, дзе знаходзяцца гэтыя вадаёмы, трэба стварыць добры даезд да іх. У некаторых месцах трэба паглыбіць гэтыя вадаёмы і аплясці, што не дазволіць мулу забрудзіць ваду. Найменшы вадаём велічынёю ў якіх 1000 — 2000 квадратных метраў дасць вады на 2 — 3 хвіліны для мотапомпы М-800. А 2 — 3 хвіліны інтэнсіўнай абароны — многа значыць.

Не трэба грэбаваць і такімі прыладамі індывідуальнай абароны, як басак і мяцёлка. У выпадках, калі гарыць сажа, добрай мяцёлкай, намочанай у вадзе, можна дастацца аж да коміна і гасіць іскры, падаючыя на страху.

Часта на вёсцы прыходзіцца чуць: «Курыў дзед, курыў бацька, і нічога не сталася, не падсадзі агню з намерам, то і не загарыцца». Але часта прычына пажару застаецца невядомай. А гэтыя невядомыя прычыны і вынікаюць у пераважнай меры з прычыны неасцярожнасці.

Нельга раскладаць вялікіх вогнішчаў у печах, калі на двары моцны вецер, бо моцны вецер стварае вялікую цягу, і іскра, не паспеўшы пагаснуць у коміне, вылятае на верх. Не прыходзіцца прыпамінаць, што комін павінен быць ачышчаны.

Асобую ўвагу трэба звяртаць на дзяцей, не пакідаць іх без апекі. Калі ж дзеці пакінуты адны ў хаце, то запалкі трэба так схаваць, каб дзеці не знайшлі, а агонь у печах трэба затушыць. Дзеці ж надта любяць гуляць з агнём і вельмі часта становяцца прычынай пажараў, а часта ў агні і самі гінуць.

Загаты, якія лёгка запальваюцца, на веснавы перыяд трэба вывозіць далей ад забудаванняў. Нельга самому рабіць электрычныя інсталяцыі. Кепская інсталяцыя таксама часта бывае прычынаю пажару. Трэба дамагацца ад павятовай Каманды стражы пажарнай заінсталявання грамаадводаў. Гаспадар толькі плаціць 40 зл, а рэшту пакрывае ПЗУ.

Добрай натуральнай перашкодай для агню з'яўляюцца дрэвы, растучыя ля забудаванняў. Мяжа, густа засаджаная бярозамі ці ліпамі, стварае сцяну, цяжкую да прабіцця полымям і іскрамі.

Пажар не будзе для нас вельмі страшным, калі супроцьпажарная абарона будзе стаяць у нас на належным узроўні. Небяспека пажараў значна спадзе, калі мы застасуем у сябе неабходныя сродкі асцярожнасці. Не забывайма пра гэта! Хай тыя сотні мільёнаў, з году ў год выплачваемыя ПЗУ, будуць накіраваны на пабудову іншых карысных аб'ектаў, як школы, святліцы і г. д.

К. ПЯТЭЛЬСКІ

У ВОЛЬЦЫ ТЭРАХОЎСКАЙ

Нядаўна ўзяў я з сабою некалькі п'ес, зборнікаў песень і пайшоў у бок шумлівага лесу, за якім шырокім лукам стаяла невялічкая беларуская вёсачка — Волька Тэрахоўская.

Калі я зайшоў у вёску і сказаў солтысу, Алесі Назарук, з чым я да іх завітаў, вельмі яна ўзрадавалася.

— Добра, што вы прыйшлі да нас, — сказала яна душэўна. — Мы ўжо самі хацелі звяртацца ў павет, каб хтось прыехаў да нас залажыць нейкую арганізацыю. Пагутарым сёння з моладдзю. Думаю, што будзе многа жадаючых, — сказала А. Назарук.

Сонейка ўжо схавалася за небасхілам, калі дзяўчаты пачалі сходзіцца ў памяшканне, дзе меў адбыцца сход.

Праз некалькі гадзін сядзеў я з маладымі вясёлымі дзяўчатамі і жартаўлівымі юнакамі. Гутарылі мы аб усіх справах. Аб тым, што святліцы няма, а магазін па кааператыве стаіць пусты і нішчыцца, што моладзь не мае чым заняцца ў вольны час, што варта было б арганізаваць гурток БГКТ, а пры ім мастацкі калектыў.

Група ўдзельнікаў мастацкага калектыву з Волькі - Тэрахоўскай.

І тут жа, на гэтым сходзе, стварыўся мастацкі калектыў, у які ўвайшло 15 асоб. На пачатак ён пастанавіў падрыхтаваць эстрадны канцэрт, з якім выступіць у канцы чэрвеня ў сваёй вёсцы, а пасля наведае навакольныя вёскі. Будуць спяваць Валя Петышук і Марыя Якубіч. Выступіць таксама хор і танцавальная група.

А цяпер хачу сказаць пару слоў аб членах гуртка БГКТ і яго старшыні Галі Зінчук.

Галя Зінчук мае 18 год. Яна ніколі не сумуе. Яе твар пакрывае заўсёды вясёлая ўсмешка.

Душой калектыву з'яўляюцца Валя Петышук і Марыся Якубіч з Хлявішч. Хто ж не чуў іх прыгожых галасоў? Іх ведаюць не толькі жыхары Волькі, але і ўсе навакольныя вёскі. Калі пачуецца голас гэтых маладзенькіх дзяўчынак, душа напаўняецца вясёлаю думкай, хацелася б слухаць і слухаць родныя мелодыі ў іх выкананні.

Вельмі актыўнымі членамі з'яўляюцца таксама і іншыя ўдзельнікі, як: Валодзя Янушэвіч, Іра Бароўская, Коля Назарук, Анэля Назарук і шмат іншых.

У канцы я хацеў бы сардэчна падзякаваць усім удзельнікам мастацкага калектыву з Волькі Тэрахоўскай, а таксама солтысу Алесі Назарук за тое, што яны памаглі мне абудзіць у моладзі пачуццё да сваёй культуры, да роднай, беларускай мовы.

УЛ. СІДАРУК
Інструктар БГКТ

Фота — аўтара.

У АЛЬХОЎЦЫ не спяць

Калі людзі ведаюць, чаго ім трэба, а пры гэтым маюць шчырую ахвоту да працы, могуць зрабіць вельмі многа.

Нягледзячы на дождж, мы с сакратаром грамадскай Рады Нарадовай грам. Галабурай аб'язджаем аколіцу. Пад колам веласіпедаў прыемна шуршыць пясок новай дарогі. Вялікія палеткі жыта змяняюцца палямі бульбы, і здаецца, што ўсе гэтыя палі з прадуманым планам пасеваў належаць аднаму гаспадару, ды толькі межы паміж асобнымі загонамі дароднага жыта прымушаюць меркаваць, што тут гаспадараць паасобку. Сакратар Прэзідыума, як сапраўдны гаспадар, з гонарам паказвае сваю гаспадарку.

А ганарыцца ёсць чым. У Альхоўцы (Гайнаўскі павет) умеюць гаспадарыць.

Пачалі ў Альхоўцы з дарог, і гэта невыпадкова. У склад грамадскай Рады ўваходзіць 7 вёсак. Жывучыя каля самай граніцы сяляне не маюць ніякіх сродкаў сувязі з паветам. Каб дабрацца да Гайнаўкі, трэба страціць два-тры дні, таму што да бліжэйшай чыгуначнай станцыі з вёскі Масева І каля 17 кіламетраў. Каб ліквідаваць гэтыя цяжкасці, было вырашана пабудаваць грамадскім чынам дарогу да Нараўкі, з мэтай, каб Альхоўка атрымала аўтобус ПКС. У Альхоўцы не кідаюць словы на вецер. Пачынаючы з мінулага года, на дарозе пачаліся работы. Усе сяляне з навакольных вёсак, як адзін, на чале з працаўнікамі Рады нарадовай вышлі рэалізаваць свае абавязацельствы. Толькі ад сакавіка месяца г. г. было пабудавана грамадскім чынам каля 1800 метраў дарогі, на суму 160 тыс. злотых. На вышыні аказаўся і Аддзел камунікацыі ў Гайнаўцы, які на просьбу ГРН з Альхоўкі даў сялянам трактар.

Пры ўсеагульнай падтрымцы сяляне Альхоўкі і аколіц пабудавалі свой адрэзак дарогі і, здавалася б, ужо яны дасягнулі сваёй мэты і павінны атрымаць аўтобус. Але не тут было.

Прэзідыум грамадскай Рады нарадовай у Нараўцы падняў падобныя абавязацельствы пабудаваць дарогу на сваім адрэзку. Але ў Нараўцы ўмеюць толькі гаварыць. Хоць іх адрэзак дарогі больш чым на палову меншы ад адрэзка Альхоўкі, на ім зроблена столькі, бы кот наплакаў. Мне здаецца, што ГРН-у ў Нараўцы павінна быць сорамна, і хочацца думаць, што яны ў бліжэйшы час выканаюць свае абавязацельствы, а Альхоўка атрымае аўтобус.

У Альхоўцы не задаволіліся дасягнутым. Там будуць працягваць пабудову дарогі з Альхоўкі да Масева І і ўжо маюць поспехі. Усе сем вёсак, якія належаць да ГРН у Альхоўцы, працуюць з запалам.

У апошні час былі прыняты абавязацельствы меліяраваць сенажаці і выкапаць грамадскім чынам роў працягласцю 3.500 метраў. Ужо пракапана больш 1000 метраў.

Сяляне працуюць з ахвотай, але знаходзяцца людзі, якія кідаюць ім калоды пад ногі.

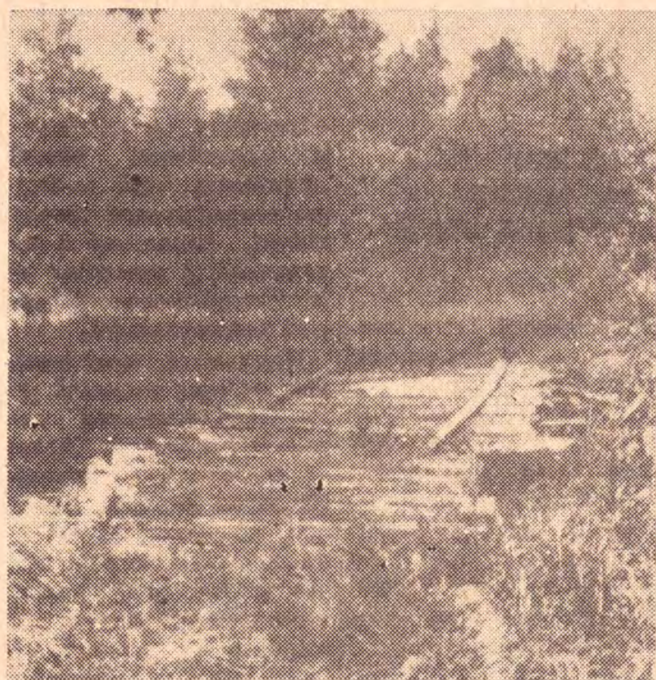
Балючая справа Альхоўкі — гэта школа.

Яшчэ ў 1949 г. там прыступілі грамадскім чынам да пабудовы школы. Нягледзячы на тое, што ўсе не шкадавалі сіл і працы (ужо кожны селянін працаваў па аднаму дню і калі будзе трэба, дапамогуць ізноў), але мінула ўжо 10 год, а школа яшчэ незакончана. Ды і будуюць яе не па-чалавечы. Па некаль-

(Працяг на стар. 5)

Жвіроўня «Betesci» ля Дзернякова.

Фота — М. Баравік

Ёсць у Беларусі нічым не прыметная рэчка Быстрая. Каардынаты гэтага мосціка праз яе былі перадаены шпіёнамі для выкіду новай групы дыверсантаў.

П. БАРАШАЎ і В. КІТАІН 19)

(Дакументальная аповесць, расказаная палкоўнікамі П. Н. Сахаравым і Нагаевым).

З-за затрымкі Фіна яны прызямліліся далёка адзін ад другога. Калі Фін аддыхаўся і паспяшаўся на ўмоўны светавы сігнал сваіх спадарожнікаў, ён зачапіўся нагою за нейкі дрот, і неба раптам разрэзаў яркі белы агонь асвятляльнай ракеты. З усіх бакоў пасыпаліся стрэлы (толькі потым Фін даведаўся, што стралялі пустымі патронамі), і Арцюшэўскі ўбачыў, што на яго насецца цёмная постаць. Ён сціснуўся ў камок, скокнуў у бок і праз некалькі секунд абрушыў на праследавальніка ўсе восемдзесят кілаграмаў свайго добра адтрэніраванага цела. Некалькі мінут яны біліся. Арцюшэўскі не бачыў твара праціўніка, і ён ніяк не мог зразумець, хто ж на яго так нечакана напаў. Нападаючы ўжо было развярнуўся, каб ударыць аўтаматам, калі Арцюшэўскі лоўка стукнуў яго ботам. Удар быў моцным, праціўнік ледзьве ад яго апамятаўся...

А потым высветлілася, што амерыканскім салдатам было дано спецыяльнае ўказанне лавіць «рускіх парашутыстаў», высылка якіх чакалася гэтай ноччу. Настаўнікі разведшколы хацелі такім чынам наблізіць «навучанне» да натуральных абставін.

Віктар, хоць і лаяў Фіна за трусасць у самалёце, трэніроўкай быў задаволены.

І вось — перад вылетам. Вечарам у школу прыбыў сам Рагуля. Ён пагутарыў з кожным, але па двух, трох словах Фін зразумеў, што з Бэнам яны старыя знаёмыя.

— Сустракаліся? — спытаў ён у Бэна.

— А як жа ж! Разам яшчэ там, у Беларусі, служылі ў немцаў. У карным атрадзе. Рагуля тады быў маёрам нямецкай арміі...

«Вось яно што, — падумаў Фін. — Іх яшчэ старое звязвае. Зразумела...» І з таго дня яго добрыя адносіны да Бэна змяніліся глухою злосцю.

Разам з Віктарам Рагуля яшчэ і яшчэ раз інструктараваў кожнага дыверсанта пасобку.

Перад імі была пастаўлена наступная задача.

Пасля прызямлення ў Налібоцкай пушчы яны павінны былі перачакаць нейкі час у лесе і, перакананаўшыся, што іх дэсант застаўся незаўважаным, абсталявацца на працы і прыступіць да выканання задання. Карл павінен быў паступіць на будову ў саўгас ці на лясныя распрацоўкі, Фін — дзе-небудзь у невялікім мястэчку. Для Джо, якога назначылі галоўным радыстам, група павінна была пабудаваць надзейную зямлянку, дзе, на выпадак правалу ён мог бы жыць і адкуль часад-часу трымаў бы сувязь з цэнтрам. Бэн пасля таго, як знойдзе працу, павінен быў забяспечыць усім неабходным Джо. Карл назначаўся старэйшым. Умовы сувязі аднаго з другім пасля высадкі яны павінны былі вызначыць на месцы, у залежнасці ад абставін.

Арцюшэўскаму выдалі пашпарт, ваенны білет і працоўную кніжку на імя Дуброўскага Міхаіла Васільевіча — ураджэнца горада Асіповічы, Магілёўскай вобласці, запасную амерыканскую радыёстанцыю Р—6, аўтамат з шасцю дыскамі і сто васьмюдзесяццю патронамі, два пісталеты — звычайны і бясшумнага бою, спецыяльнае чарніла для тайнапісу, ампулы з ядам, і пяцьдзесят адну тысячу грошай у савецкіх знаках.

Зброяй, тапаграфічнымі картамі на тонкім шоўкавым палатне, компасамі, фотаапаратамі, спальнымі мяхамі, адзежай і прадуктамі харчавання на тыдзень кожны з дыверсантаў быў забяспечаны. Джо набыў выпрасіў сабе дзве гранаты «лімонкі».

Для большай канспірацыі Фіну, як запасному радысту, былі даны асобныя ўмоўныя прыметы:

1) Асабістае апазнавальнае слова — «дэтэктыў».

2) Картачка са ста рознымі словамі на рускай мове, якія складаліся з пяці літар, адно з якіх яны павінны былі абавязкова ўстаўляць у кожную радыёграму.

3) Картачка з дзесяццю словамі на рускай і беларускай мовах.

4) Умоўны сігнал небяспекі пры рабоце на рацыі АК.

Яшчэ і яшчэ раз былі ўдакладнены асаблівасці сувязі.

Пры складанні радыёграмы са словам, выбраным са ста слоў на картачцы, Арцюшэўскі, напрыклад, павінен быў устаўляць слова «Фіну», што азначала, што ён працуе самастойна. Калі ж у радыёграме будзе ўказана «ад Фіна» — гэта будзе ўмоўным сігналам таго, што дыверсант папаў у рукі савецкай контрразведкі і працуе пад яе кантролем. Акрамя таго, у радыёграме, калі яна не фальшывая, павінна быць хоць адно з дзесяці ўмоўных слоў з другой картачкі. Напрыклад, фраза «Дваццаць пятага кастрычніка выязджаю ў Мінск» у зашыфраваным выглядзе павінна гучаць так: «Дэтэктыў. Вараг. Фіну. 25 кастрычніка патрэбна паехаць у Мінск і паеду». Калі б яго прымусілі працаваць пад кантролем, гэтая фраза выглядала б так: «Дэтэктыў. Вараг. Ад Фіна. 25 кастрычніка выязджаю ў Мінск...».

Літары папярэдне зашыфроўваліся групай лічбаў з спецыяльнага блакноту і мелі дадатковыя дадзеныя, без ведання якіх прачытаць радыёграму фактычна было немагчыма. Акрамя шпіёнскіх звестак аб палітычным, эканамічным становішчы Беларусі, адносінах насельніцтва да Савецкага ўрада і Камуністычнай партыі, дыверсанты павінны былі асцярожна і ўмела падбіраць людзей, добра ведаючых пашпартную сістэму СССР, выдачу ваенных білетаў, парадак прыёму на работу і звальнення, афармлення ў сувязі з гэтым дакументаў.

Такіх людзей трэба было вербаваць і дапамагаць ім перабірацца ў Заходнюю Германію: амерыканскім разведвальным школам патрэбны вопытныя «інструктары» па вырабу фальшывых дакументаў.

Гэтае заданне Фін, Карл, Бэн і Джо атрымалі непасрэдна ад Барыса Рагулі.

Але галоўнай іх мэтай было іншае. Ім даручалася падрыхтаваць бяспечнае месца для прыёму новай групы дыверсантаў, якую амерыканцы хацелі пасладзь у Беларусь з асобым заданнем.

Калі яны вывучалі па карце раён высадкі, Рагуля доўга і падрабязна расказваў аб лясах, рэчках і вёсках гэтых месц. І адчувалася — гэты здраднік беларускага народа добра ведаў, куды пасылаў чацвярых агентаў.

(Працяг у наступным нумары).

У АЛЬХОЎЦЫ не спяць

(Працяг са стар. 4).

кі раз мяняюць вышэйшыя ўлады план, будуюць, а пасля разбіраюць, і справа не рухаецца ўперад. А школа ў Альхоўцы патрэбна, таму што 6 класаў навучаецца ў двух маленькіх класах, для якіх прыстасаваны сялянскія хаты.

Хочацца думаць, што Куратарыум у Беластоку і Інспектарат у Гайнаўцы давядуць справу да канца, і вучні ў Альхоўцы распачнуць новы навучальны год у новай школе, аб якой клапоцяцца ўсе жыхары вёскі і пішуць цэлыя стопкі заяў да вышэйшых улад.

Калі я наведаў школу, вучні задавалі мне пытанне: «Чаму не будуецца нашая школа?» і я не меў чаго адказаць, таму што дзесяці год, пры актыўнай дапамозе жыхароў, аж замнога для таго, каб закончыць тое, што было распачата.

Альхоўка заслужыла гэтага сваёй добрай працай і разумнай гаспадаркай.

Старшыня ГРН у Альхоўцы гр. Трусевіч і сакратар Галабура ўмеюць арганізаваць насельніцтва, якое ахвотна горнецца да працы. На бліжэйшы час запланавана пабудова грамадаводаў на тэрыторыі трох вёсак.

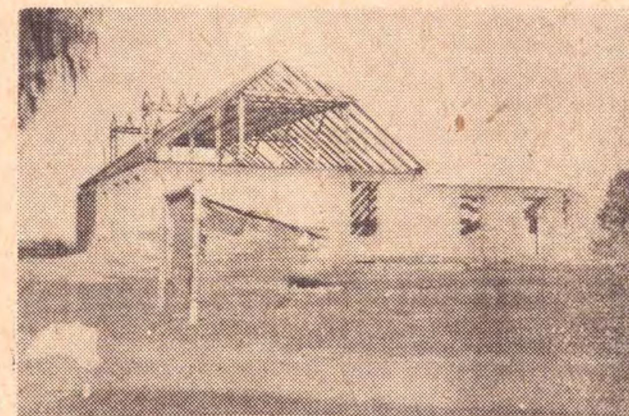
Умеюць жыць і гаспадарыць у вёсках, якія ўваходзяць у склад ГРН у Альхоўцы. Аб гэтым сведчыць утульны выгляд усіх вёсак. За сваю працу ГРН у Альхоўцы была ўзнагароджана. У грамадскіх чынах яна заняла II месца ў павеце за 1958 г.

Хочацца пажадаць прэзідыуму ГРН у Альхоўцы і жыхарам аколіц поспехаў у іх працы над добраўпарадкаваннем сваёй тэрыторыі.

Пры пабудове дарогі.

П. ЧАРНЯКЕВІЧ

„..вучні задавалі мне пытанне: «Чаму не будуецца нашая школа?..»

ФАЛЬКЛОР БЕЛАСТОЧЧЫНЫ

ГУЛЬКІ*)

Чорна крова, чорна крова,
рабы бык.
Тата маму за спадніцу —
мама — брык.

Дзержы, тату, дзержы, тату,
Бо ўцячэ;
Тата маму за спадніцу
валачэ.

*

А я сваю Магдаленку
Сюды - туды памаленьку.
То за печ, то за хату,
То ў капусту, то ў салату.

*

Ой, капуста добра страва,
Да капусты трэба сала
Не так сала, як алею,
Бо без мілага здурэю.

*

Кацярына і Цімох
Паехалі ў лес па мох,
Кацярына Цімаху
Дала бусі на маху.

*

Цераз сад - вінаград,
Цераз бандароўку,
Ведзе стары, барадаты
Маладую жонку.

Куды едзеш, недаверку,
Ці па бабу, ці па дзеўку,
Як па дзеўку — з музыкамі,
Як па бабу з бізунамі.

Запісалі: Люба Красоўская і Зося Бусловіч ад Кацярыны і Ганны Няпалохаў з кал. Гароднікі, Гайнаўскі павет.

*) гулькі — мясцовая назва для прыпевак.

«Напісанага пяром, не вырубіш тапаром» — тым больш друкаванага.

Як словы перайшлі на паперу?

Навука калісьці каштавала вялікіх грошай. І гэта таму, што кніжкі былі дарагія. А былі яны дарагія таму, што было іх нямнога. Яны пісаліся рукамі на пергаменце (Пергамент — спецыяльна выпраўленая шкура звяроў).

Перапісваннем кніг займаліся манахі ў манастырах. Часам на перапісанне адной кнігі спатрэбілася многа год працы.

Ужо ў сярэднія вякі студэнты карысталіся пэўнага тыпу друкаванымі кнігамі. Быў гэта спосаб друку, які вынайшлі кітайцы каля 600 года новай эры. Заключаўся ў тым, што найперш на драўлянай тоўстай дошцы літара па літары вырэзвалася цэлая старонка з кнігі. Потым дошка змазвалася друкарскай фарбай і ўсё гэта адбівалася на паперы. Такую драўляную пячаць можна было адбіваць больш разоў, таму кніжкі, «друкованыя» такім чынам, былі таннейшымі.

Вялікім пераломам у галіне прадукцыі кніг была вынаходка немца Гутэнберга (каля 1400—1468 г. г.). Ён увёў рухомыя літары, якія рабіліся з металу. (Такія літары ўжываюцца ў друкарнях і зараз).

З рухомых літар складаўся тэкст у вершы, склад устаўляўся ў формы. Формы са складам пацягваліся друкарскай фарбай. На формы клаўся аркуш паперы і пры дапамозе друкарскага станкэ адціскалася старонка.

Калі ўжо выдрукоўвалася адпаведная колькасць экземпляраў, склад разбіраўся, а літары з металу служылі да складання іншага тэксту.

Літары, зробленыя з металу, былі трывалымі і імі можна было карыстацца доўгі час.

Вынаходка Гутэнберга аказалася вельмі практычнай, таму хутка знайшла шырокае прымяненне.

У канцы XV ст. было ўжо 250 друкарань у розных еўрапейскіх краінах. Кніжка перастала быць дарагой рэдкасцю.

Вынаходка друку значна садзейнічала развіццю асветы і культуры. З цягам часу, калі ўдасканалілася і вытворчасць паперы і друкарсія машыны, друкаванае слова здабыло сабе велізарную папулярнасць і было адным з важнейшых дасягненняў чалавецтва.

Выдатным беларускім друкаром, як ведаеце, быў Георгі Скарына. Быў ён не толькі першым беларускім друкаром, але адным з першых у Еўропе.

ПРОЗВІШЧЫ

АДКУЛЬ ЯНЫ ЎЗЯЛІСЯ Ў НАС, ЯКІЯ БЫВАЮЦЬ — ХОЧАМ ГЭТА ВЕДАЦЬ — ЧЫТАЙ НІЖЭЙ. НЕ ПАШКАДУЕШ, ШТО ПРАЧЫТАЎ.

У мінулым годзе мы стараліся паінфармаваць нашых чытачоў аб уласных імёнах людзей, а таксама мянушках і іх паўставанні. У гэтым артыкуле аўтар ставіць перад сабой задачу расказаць аб паўставанні прозвішчаў, а таксама і мянушак, якія перайшлі ў прозвішчы сталыя.

Паўставанне прозвішчаў на працягу вякоў было выклікана жыццёвай неабходнасцю. Сёння мы на нашым еўрапейскім кантыненце не сустрэнем ніводнага чалавека, які б не меў свайго ўласнага імені і свайго прозвішча, якія і адрозніваюць яго ад іншага чалавека, блізкага ці далёкага, суседа ад свайго брата, урэшце ад любога грамадзяніна той дзяржавы, у якой ён пражывае. Вось дзеля адрознення аднаго чалавека ад другога служаць не толькі яго вонкавыя фізічныя прыметы і псіхічныя асаблівасці, але, апрача імені, перад усім прозвішча, якое звязана з цэлай сям'ёй. Але дзеля бліжэйшага акрэслення той ці іншай асобы некаторыя народы, як, напрыклад, рускі, беларускі, украінскі, польскі, лічаць неабходным дадаваць яшчэ адну асабістую бліжэйшую рыску — імя бацькі (або Ян Шымонскі, сын Андрэя (па-польску).

З уласнымі імёнамі справа прасцейшая. Яны ў асноўным, пасля ўвядзення хрысціянства, бяруцца духавенствам з каляндара і часта без волі і жадання бацькоў надаюцца навародкам. А таму часта можам сустрэць дзіўныя і сваёй этымалогіяй незразумелыя простаму чалавеку імёны, як, напрыклад, Парафіры, Панкрацы, Куныкунда, Зузанна, Таіса і гд. Прозвішчы за малымі выключэннямі нашы, свойскія і зразумелыя кожнаму, бо яны ўтварыліся на месцы самім народам, або феадаламі і чыноўнікамі. Не адзін можа з нас думае, што прозвішчы, якія мы сёння сустракаем сярод народа, «бяруць свой пачатак ад Адама і Евы», а прынамсі ад часоў скарынінскіх. Такая думка была б не зусім правільнай. Як паказваюць гістарычныя і этнаграфічныя дадзеныя, найраней прозвішчы атрымалі багатыя слаі грамадства: магнаты-феадалы, шляхта - рыцарства і заможныя мяшчане - купцы, бо ім дзеля шырэйшага кантакту са светам неабходна было мець, апрача імя, яшчэ другую прымету — прозвішча, якое нават выпісвалася ў асабістым дакуменце, калі даная асоба па той ці іншай патрэбе выязджала ў вялікі горад ці за граніцу, ці вяла дзелавую перапіску з установамі або асобамі.

Працэс прывіцця прозвішчаў шырокай сялянскай масе і гарадской беднаце і рамеснікам адбываўся вельмі позна. Сяляне ў асноўным пачалі атрымліваць нязменныя прозвішчы толькі пасля знясення паншчыны - прыгону (1861 г.) і ў тую пору, калі пачалі праводзіцца перапісы насельніцтва і валасныя спісы, а таксама запісванне ў метрычныя кнігі нованароджанага.

Раней, практычна, селянін не адчуваў вялікай патрэбы мець сталае прозвішча, яго роля ў свеце і ў грамадстве была зведзена да ролі цяглай жывёлы, клічка якой была вядомай і патрэбнай толькі гаспадару. Гэтага чалавека — жывёліну — Сымона ці Панаса і без сталага прозвішча ведалі ўсе ў вёсцы, ведалі яго і панскі аканом, ці цівун. Усе яго клікалі па імені, а, калі яшчэ меў ён якісь асабістыя характэрныя прыметы фізічныя, ці псіхічныя, то да імя давалася асабістая мянушка, якая адрознівала яго ад іншых Сымонаў ці Панасаў у гэтай вёсцы, напрыклад, Панас Руды, Сымон Кульгавы, Вінцук Хлус, Ганулля Сакатуха і г. д.

Такім чынам, прозвішча назаўсёды замацоўвалася за кожным чалавекам у нашай краіне на працягу XIX стагоддзя ў сувязі з патрэбай вядзення дакладнай эвідэнцыі насельніцтва ў мэтах ваеннай службы і інш.

І вось у гэты перыяд, асабліва вясковае насельніцтва, пагалоўна атрымлівае сталае прозвішча, звязанае з членамі ўсяе данае сям'і.

Прысвойванне сталых прозвішчаў адбывалася даволі проста. Тыя сем'і, якія ўжо раней мелі накінутае вяскоўцамі — суседзямі прозвішча — мянушку ад характэрных прыметаў іхняга дзеда, ці бацькі, і захавалі гэтае прозвішча сталым для ўсей сям'і, упісаным у дваровыя, валасныя кнігі, а таксама і ў царкоўныя. Многія прозвішчы былі накінуты сем'ям панамі чыноўнікамі, валаснымі і павятовымі, і створаны на пачаканні суседзямі і самімі зацікаўленымі.

Напрыклад, пры перапісе, ці пры валаснай рэгістрацыі ставілася пытанне: як зваць? Адказ — Рыгор. А прозвішча? На гэтае пытанне Рыгор або, пацікаючы плячыма, адказваў: «не ведаю», або моўчкі мяў каслявымі рукамі шапку, ды азіраўся на суседзяў, вачыма просячы выручкі ў цяжкім становішчы. У такіх сітуацыях радзіліся прозвішчы. Калі ён жыў на канцы вёскі, то мог атрымаць прозвішча Канцавы, калі недалёка ад векавога дуба — то Паддубны, калі ж меў светла - русыя вусы, то атрымаў прозвішча — Белавус, Лысы, Рудок, Лясун і г. д. У сялян часткова, а перад усім у гарадской беднаты і рамеснікаў прозвішчы атрымліваліся ад спецыяльнасці — фаху, які меў даны чалавек напрыкл., Шавец, Шаўчук, Сталяр, Сталярчык, Кравец, Краўчук, Каваль Кавальчук.

Таксама атрымліваліся прозвішчы і ад тапанімічных назваў, напрык., Зарэчны, Падгорны, Азерскі, Задарожны...

(Заканчэнне ў наступным нумары).

„Дзяўчыны — прыгажуні"

Ужо некалькі год працуюць кітайскія будаўнікі, што пракладваюць Баатоу - Ляньчжоўскую чыгунку. Гэтая магістраль злучыць Унутраную Манголію з правінцыяй Ганьсу ў Кітаі. Чыгунка тры разы перасякае бурную рэчку Хуанхэ, ідзе праз горы Алашань, пясчаную пустыню Тэнгры.

Пустыня Тэнгры — другая па велічыні ў Кітаі. Нездарма мясцовыя жыхары называюць яе «Пясчаны тыгр». Працаваць тут, асабліва летам, вельмі цяжка: днём пясок робіцца такім гарачым, што нават праз спецыяльны абутак апякае рабочым ногі; а ноччу — мароз такі, што трэба хавацца ў кажухі. Ды самае страшнае не мароз і не жар. Вясной і летам разгульваюцца ў пустыні пясчаныя вятры. Яны засыпаюць палаткі рабочых, здуваюць толькі што зроблены чыгуначны насып. Мноства ўстаўленых шчытоў толькі кароткі час могуць абараняць дарогу ад пяскоў.

Трэба было знайсці расліны, якія маглі б звязаць, змацаваць сыпучыя пяскі і не патрабавалі б многа вільгаці.

Заданне гэтае ўзяў на сябе Інстытут лесу і глебы, Пасля доўгіх пошукаў на месцы вучоныя адправіліся ўглыб пустыні. Туды, дзе, як расказвалі мясцовыя жыхары, разросся лес з дзіўнага пустыннага дрэва «соса» «дзяўчыны - прыгажуні», як яны называлі дрэва.

І вось на дзесяты дзень свайго падарожжа вучоныя ўбачылі на пясчаных выдмах кусты. Узялі пробу глебы. Толькі на глыбіні 10 метраў у пяску знайшлі крыху вільгаці. Але гэтага было даволі для дрэў «дзяўчын - прыгажунь». Яны змаглі перамагчы пясок.

Ды тут узнікла новае пытанне: як перанесці гэтую расліну да чыгункі? Выкопваць дрэвы? Ад гэтага трэба было адказацца адразу: карэнні «дзяўчыны - прыгажуні» цягнуцца на многа метраў углыб, і трыццаць чалавек за дзень маглі выкапаць якіх 20 дрэў. А для абароны чыгункі патрабавалася не адна тысяча.

Давялося чакаць да кастрычніка, калі паспее насенне дрэў. Вясной 1957 г. на 30 гектарах пасеяна «дзяўчын - прыгажунь». Пройдзе восем год, і зялёны бар'ер шырынёй у два і даўжынёй у 41 кіламетр надзейна будзе абараняць чыгунку ад нападаў «Пясчанага тыгра».

Толькі для закаханых

САРДЭЧНЫЯ ТАЙНЫ

Дарагое Сэрцайка! Мне 29 год. Ужо 7 гадоў я замужам і маю двое дзяцей. І хоць дзеці ўносяць у маё жыццё многа радасці, я не магу лічыць сябе шчаслівай.

Нельга сказаць, каб муж мой быў вельмі прыгожы, або здольны. Але ў жанчын мае вялікі поспех. А мне гэта, як нажом па сэрцы. Ды і спрэчкі ў нас узнікаюць амаль заўсёды з-за гэтага.

Аднойчы муж доўга не вяртаўся з працы. Я не вытрымала і пабегла да мужавай сястры, каб параіцца, што рабіць. У яе побач з маім мужам на тапчане, вясёлая, расчырванеўшаяся, з бліскучымі вачыма, сядзела незнаёмая мне жанчына. Доўга не думаючы, я схапіла са стала бутэльку і шпурнула ёю мужу ў галаву, а пасля гэтага набіла яго яшчэ па твары. Незнаёмая жанчына пачала мяне сароміць. Але мне ўжо было ўсё роўна... Ударыўшы і яе па твары, я са слязьмі на вачах прыбегла дахаты.

Неўзабаве дахаты прыйшоў муж. Ён збіў мяне так, што на целе засталіся крывавыя сінякі. Гэтага ў нас яшчэ не было.

Парай, дарагое Сэрцайка, што рабіць?

Невядомая чытачка Л. С.

Адказ.

Ты не мела рацыі, калі з-за найменшага поваду чаплялася да мужа. Можа, гэта прывяло яго да таго, што ён пачаў цікавіцца іншымі жанчынамі.

Пастарайся забыцца аб гэтым здарэнні і стварыць у хаце мілую, прыемную атмасферу. Не рабі мужу сцэн — будзь ласкавай з ім і з дзяцьмі. Магчыма, жыццё тваё зменіцца, і то ў лепшы бок.

Сэрцайка.

Усякая ўсячына

СРОДАК НА ВЫБЯЛЕННЕ СКУРЫ

Адзін амерыканскі лекар з'явіўся ў рэзерваце для індзейцаў і заахвяраваў ім сродак, які ператварае чырвоную скуру ў белую. Індзейцы не ацанілі належна гэтага дабрачынства. Яны выкінулі вон лекара разам з яго лекамі.

— Нас пазбавілі нашай зямлі і нашага дабра, — заявілі яны, — а цяпер хочуць яшчэ забраць ад нас тое адно, што засталося — нашу чырвоную скуру.

СТАГАДОВЫЯ ПРАДУКТЫ

Нядаўна быў выпрабаваны ў Англіі кансерваваны пудынг, які мае ўжо 135 год. Яго забраў у палярнае падарожжа падарожнік Эдуард Пары, а знайшоў Джон Росе і старанна перахоўваў аж да гэтага часу. Выпрабаваны таксама мясныя кансервы з 1849 года. Прадукты аказаліся прыдатнымі да ўжытку.

На здымку б. палац Любамірскіх у Дайлідах, дзе змяшчаецца завочны сельскагаспадарчы тэхнікум.

Фота — В. Пашкоўскі

КУДЫ ІСЦІ ВУЧЫЦЦА?

Толькі ў мінулым годзе сельскагаспадарчы тэхнікум у Беластоку закончыла 25 выпускнікоў з атэстатамі сталасці і з дыпломам «Тэхніка-рольніка». Шмат з іх завочна працягвае вучыцца ў вышэйшых навучальных установах. Пройдзе нейкі час, і гэтыя выпускнікі атрымаюць дыпломы інжынераў.

Трэба сказаць, што гэтая школа, асабліва для сялянскай моладзі, вельмі карысная. Хлопец ці дзяўчына, якія не маюць магчымасці далей вучыцца пасля 7 класа пачатковай школы, могуць, не адрываючыся ад працы, завочна вучыцца ў сельскагаспадарчым тэхнікуме, пасля 5 год атрымаць атэстат сталасці і адначасова дыплом «Тэхніка - рольніка». Школа дае права вучыцца далей у вышэйшых установах.

Дзяўчаты і хлопцы! Заклікаем вас вучыцца завочна, калі вашыя ўмовы не дазваляюць вучыцца ў стацыянарных школах.

Бліжэйшыя інфармацыі можна атрымаць па адрасу: «*Państwowe Technikum Rolnicze Białystok-Dojlidy*».

(мб)

Бяздушны кіраўнік школы

Была восень 1958 года. Аднойчы ў хату да Янкі Азяблы з Пянькоў (Беластоцкі пав.) увайшла група моладзі і нясмела пачала размову.

— Пане Азябла, мы хочам вывучыць якую-небудзь п'есу. Калі можаце, дык дапамажыце нам.

Азябла — чалавек таленавіты. Знаецца на самадзейнасці. Прэсіць яго многа не было патрэбы. Любіць ён працаваць з моладдзю.

І праз некалькі дзён пачала моладзь развучваць беларускую п'есу «Чубатае гора». У часе падрыхтоўкі п'есы былі вялікія цяжкасці з памяшканнем. Школа ў Пяньках, праўда, ёсць. Ды ў ёй адна нявыкарыстаная зала. Але кіраўнік школы Язэп Максімюк неахвотна бачыў там самадзейнікаў. Часцей крыўся, хаця моладзь абавязвалася пакінуць залу ў чысціні і парадку. Вядома, мог бы не крывіцца, а дапамагчы. Але дзе ж там. Яго не цікавіць развіццё «культурнага жыцця ў забітай вёсцы». Ён напусціў уборшчыцу на моладзь, і тая заўсёды не пускае нікога з нас у школу, калі нават Язэп Максімюк фармальна на гэта згодзіцца.

Найгоршае бескультур'е з боку культурнага чалавека — кіраўніка школы было ў нядзелю 31 мая.

Мастацкі калектыў у гэты час рыхтаваўся да павятовага агляду драмгуртоў. Самадзейнікі хацелі правесці рэпетыцыю ў школе. І што? Кіраўнік школы стаў ля дзвярэй і не ўпусціў у школу. Просьбы не памаглі. Цвёрдае слова таксама не зрабіла ніякай рэакцыі ў бяздушнага кіраўніка. Рэпетыцыя адбылася на двары, хаця было і халаднавата.

Цяпер самадзейнікі атрымалі права ад інспектарату асветы праводзіць рэпетыцыі ў школе. Але кіраўніку гэта далей не падабаецца, і далей уборшчыца не ўпускае моладзі ў школу.

ЗАЦІКАЎЛЕНЫ
Беластоцкі павет

У нашым сельскагаспадарчым гуртку

Наш сельгасгуртох арганізаваўся ў красавіку мінулага года. Старшынёю гуртка з'яўляецца Кастусь Дарашкевіч. Першай дзейнасцю гуртка было стварэнне машыннага аб'яднання. Машыннае аб'яднанне купіла малацільны агрэгат. Восенню гэтай машынай было вымалачана збожжа ў першую чаргу членам сельгасгуртка, а пасля астатнім жыхарам вёскі. Нашым малацільным агрэгатам малацілі сяляне многіх вёсак, у выніку чаго машыннае аб'яднанне зарабіла гэтай малацілкаю больш 12 тысяч злотых чыстага даходу. Зімою матор ад малацільнага агрэгата выкарыстаны быў пры крайзэзе. Сяляне нашай вёскі многа скарысталі на гэтым.

Вялікае значэнне для вёскі мае пустачарка, якую купіў сельгасгурток. Ужо некаторыя будуць будаваць хлявы з пустакоў.

АНТОН КАЗЛОЎСКІ
вёска Калодна
Беластоцкі павет

ВОЙШКАЎСКІЯ ТРУСКАЛКІ

Войшкі славяцца па ўсёй Бельшчыне прадукцыяй трускалак. Там кожны гаспадар мае свае «плантацыі». Трускалкі прыносяць даходу па 10—16 тысяч многім гаспадарам. Найбольш іх разводзяць: Максім Сяргеюк, Аляксей Бручко, Мікола Раманоўскі, Хведар Тарасюк. Кожную вясну прыязджае ў Войшкі прадпрыемства з Варшавы, Беластока ці Бельска і тут на месцы кансервуе трускалкі. У мінулым годзе пры кансервацыі трускалак працавала тры тыдні больш 200 чалавек з Войшак і суседніх вёсак.

Насця СЯРГЕЮК
Войшкі
Бельскі павет.

Давайце апекавацца жывёлай

Мы не маем дакладных вестак, калі і ў якіх краінах узніклі першыя Таварысты апекі над жывёлаю. Не маем таксама дат, калі такія таварыствы ўзніклі ў Польшчы.

У Варшаве Таварыства апекі над жывёлай узнікла ў 1864 г., як частка тагачаснага Пецярбургскага таварыства, і было, такім чынам, ад яго залежным. Да 1905 г. Таварыства наша стала зусім незалежным і пачало працаваць самастойна, пры вялікай падтрымцы тагачаснага грамадства.

Першая сусветная вайна падарвала дзейнасць таварыства і значна яе аслабіла.

У 1926 годзе на тэрыторыі Варшавы ўзнікла падобная ўстанова «Ліга абароны жывёл», якая была створана людзьмі, якія не хацелі супрацоўнічаць з Таварыствам. Аднак у 1936 годзе тагачасны ўрад патрабаваў, каб абедзве блізкія ўстановы аб'ядналіся ў адну. Такім чынам, у гэтым жа годзе адбылося аб'яднанне Лігі і Таварыства і было створана Галоўнае Праўленне Таварыства апекі над жывёлай, сканцэнтроўваючы вакол сябе 115 правінцыяльных аддзелаў.

Аднак, апошняя вайна перакрэсліла ўсе культурныя здабыткі Таварыства. Правінцыяльныя аддзелы былі ліквідаваны акупацыйнымі ўладамі, а ўвесь дастатак канфіскаваны.

Адразу ж пасля вайны Галоўнае Праўленне прыступіла да арганізацыйнай працы як на тэрыторыі Варшавы, так і ў правінцыях. З-за браку сродкаў праца гэта была незвычайна цяжкая. Вельмі цяжка было стварыць Аддзелы: не было адпаведных людзей, якія мелі б вопыт грамадскай працы, бракавала грошай.

Пасля вайны сістэматычная праца Галоўнага Праўлення пачалася ў канцы мая 1945 г. За гэты час яно выдала шмат пастаноў і распараджэнняў, без якіх праца Таварыства апекі над жывёлай у ПНР была б немагчымай. Такім чынам, праца Таварыства набірае ўсё большы размах, прыносячы карысць краіне, пашырае ў грамадстве гуманістычныя ідэі ў адносінах да жывёльнага свету і роднай прыроды.

У 1950 — 51 г. г. Таварыства апекі над жывёлай было ліквідавана. А пасля 7-гадовага перапынку Таварыства аднавіла сваю дзейнасць у 1957 г., змагаючыся з праявамі варварства, здзекаў над жывёлай.

Заклікаем усіх паляўнічых, хто мае літасць да жывёлы, уступаць у нашыя рады.

Аддзел Таварыства апекі над жывёлай у Беластоку

Шафёр камандуе ў малачарні

Вёска Старое Ляўкова мае сваю малачарню. Кожны ранак цэнтрыфуга аддзяляе ад малака смятану, па якую прыязджае аўтамабілем з Бельска шафёр Вітэк.

Тыдзень таму назад у нашай малачарні быў даволі прыкры выпадак. Каля восьмай гадзіны была ўжо прапушчана праз машыну частка вясковага малака. У гэты час папсавалася малочная машына. Пакуль яе наладзілі, чалавек прыкладна 15 прынесла малако. Прыехаў аўтамабіль. Я таксама прынёс 9 літраў малака. Перада мною стаяў Уладзімір Адамюк. Хутка дайшла наша чарга.

Уладзімір Адамюк стаў уліваць сваё малако ў літрамер. Як убачыў гэта шафёр, стаў лаяцца, выліў малако яму назад у пасуду, стаў проста не чалавекам. Я сваіх 9 літраў малака выліў ужо не ў літрамер, а ў цэнтрыфугу. Думаў, калі шафёр не можа пачакаць некалькі хвілін, дык я 9 літраў малака назад не панясу, бо яно сапсуецца, лепш няхай будзе смятана.

Шафёр Вітэк накрычаў і на мяне і выліў маё малако назад. Усе мы не жадаем, каб шафёр Вітэк прыязджаў да нас па смятану.

І яшчэ адна справа. Усе жыхары нашай вёскі вельмі жадаюць, каб ім было дазволена хаця раз на месяц прапусціць праз машыну малако да сваіх патрэб.

Аляксандр Грыц
Уладзімір Паскробка
Хведар Красноўскі
Уладзімір Адамюк
Соня Сенаковіч
вёска Старое Ляўкова
Гайнаўскі павет.

Гаспадарак хоць адбаўляй

Важнай праблемай у нашай сельскай гаспадаркі з'яўляецца безупынны працэс драбнення гаспадарак.

Толькі на працягу 1958 года, згодна з дадзенымі сельскагаспадарчага спісу, на Беласточчыне прыбыло 3.600 новых гаспадарак велічынёю не больш 4—5 гектараў.

Апрача гэтага, на падставе натарыяльных даных аблічваецца, што за апошні час адбыўся падзел звыш 7 тысяч гаспадарак.

З гэтага вывад можа быць толькі адзін — трэба зрабіць усё, каб не дапусціць да пашырэння гэтай тэндэнцыі, такой шкоднай для нашай эканомікі.

Перш - на - перш вельмі патрэбна спецыяльная ўстава, згодна з якой можна было б пазбаўляць права на бацькоўскую зямлю ўсіх тых, якім дзяржава загарантавала адукацыю і працу.

(ся)

„NIWA"

Organ ZG BTSK. Adres ZG BTSK: Białystok. M. C. Skłodowskiej 7. tel. 54-14.
Redaguje Kolegium. Adres redakcji: Białystok. ul. Wesołowskiego 1. tel. centr. 37-41. red. naczelny i sekretariat 25-89.
Wydawca Białostockie Wydawnictwo Prasowe RSW „Prasa"
Warunki prenumeraty w Polsce: miesięcznie — 2.40 zł kwartalnie — 7.20 zł półrocznie — 14.40 zł rocznie — 28.80 zł.
Wpłaty kierować na PKO 12-6-1312 w Białymstoku dla PUPiK „Ruch". Na odwrocie należy zaznaczyć na jaki adres dokonano wpłaty i podać tytuł pisma.
Prenumeratę na „Niwę" przyjmują również wszystkie urzędy pocztowe i listonosze w całym kraju. Cena prenumeraty za granicą: kwartalnie — 10.15 zł. półrocznie — 20.30 zł. i rocznie — 40.60 zł. Należność na prenumeratę za granicą wpłacać na konto — PKO 1-6-100024 PKWZ „Ruch" Warszawa.
Zamówienia na „Niwę" z krajów europejskich jak i zamorskich (z wyjątkiem krajów demokracji ludowej) należy kierować pod adresem CHZ „ARS POLONIA" Warszawa. Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi $ 4.16
Nkł. 5150 Bltk. P-3

Старая гісторыя... Новая гісторыя.

(«Аганёк»)

ПАСМЕЙСЯ...

ПАМІЖ СУСЕДКАМІ

Сабраліся суседкі і размаўляюць аб сваіх дзецях.

Адна кажа:

— Ведаеце, мае залаценькія, які мой Максімка разумны. Так усё разумее і разважае, як дарослы.

— Ты кажаш, што твой сын такі разумны, то чаму ён заўсёды засморканы ходзіць? — пытае адна з суседак.

— Дзіўная ты. То ж ён яшчэ малы, то і дурны, — растлумачыла тая.

СЫН І БАЦЬКА

Бацька з сынам сядаюць абедаць. Маці падала на абед капусту. Сын узяў лыжку і пачаў есці. Капуста была тлустая і гарачая. Прабуючы, сын апёк рот і так яму забалела, што паліліся слёзы. Убачыўшы, што сын плача, бацька пытае:

— Чаго, сынку, плачаш?

— Плачу таго, што я ў вас адзін. Ні брата ні сястры не маю.

— Не плач, — сказаў бацька, — і, пацягнуўшы капусту ў рот, ледзь выгаварыў: — ты адзін у мяне, але... каб цябе і аднаго чорт забраў.

А. СЯНКЕВІЧ

ДОМА

На табе 10 зл., — кажа жонка да мужа.

— ???

— Ты ж казаў аддаць табе рэшту з 1.000 зл.

ПАДСЛУХАНА

— Грыша, куды ідзеш?

— На баль за скрыпача.

— А ну, рэзні што-небудзь.

— Ой, не зайграю, бо струны парваны.

РАСТЛУМАЧЫЎ

Шафёра, які пацярпеў аварыю, спыталі:

— Чаму вы так хутка ехалі, вы ж знглі, што тармазы сапсаваны.

— Як гэта чаму, — адказвае той, — хацеў яшчэ перад катастрофай у гараж паспець.

АДКАЗАЎ

Праваднік, які вадзіў турыстаў па горадзе, кажа:

— Тут цікавае рэха, можа ў каго ёсць рэвальвер?

— Рэвальвера няма, але ножык ёсць — адказаў яму адзін з турыстаў.

Андрэй СІДАРУК
Сакі, пош. Пасынкі
Бельскі пав.

Ашукаўся Мікола

— Ну, што ж, свята прыбліжаецца, трэба выгнаць капельку, — думаў Мікола Швед з Вілянова ў Сямяціцкім павеце.

— Святам купяць, — вырашыў ён. — Ды і сабе спатрэбіцца.

Карацей кажучы, у галаве 19-гадовага Міколы Шведа перасоўваліся і чырвоныя соценькі, і пякучы, ап'яняючы смак самагоначкі. А трэба сказаць, што Мікола нядрэнны майстар у гэтых справах.

І ўсё было б добра. Збылося б так, як задумаў Мікола, калі б не...

Вось, вось калі б не камендант пастарунку міліцыі ў Мельніку старшы сержант Мікола Саевіч. Як на тое ліха, камендант у той дзень, калі Мікола Швед закончыў гнаць першую партыю самагонкі, узяў ды і прыехаў у Вілянова і як на тую бяду зайшоў у хату Шведа, ну і... знайшоў 3 літроўкі гатовенькай самагонкі, трубку ад халадзільніка (астыўшая самагонка шмат лепшая) і каля 30 літраў брагі. Ох і камендант, зусім папсаваў свята, ды і ў заробках перашкодзіў хлопцу. Ну што ж, давядзецца пасядзець Міколе. Ды і грошыкаў заплаціць спатрэбіцца.

На здымку: старшы сержант Мікола Саевіч з выкрытым самагоншчыкам Міколам Шведам.

Тэкст і фота В. БАРШЧЭЎСКІ

ДАРОГІ

Здаецца, што ў кожную вёску вядзе адна дарога, але калі б мы глянулі з птушынай вышыні, то ўбачылі б цэлы лабірынт дарог, сярод якіх заблыталіся вёсачкі, як рыбкі ў сецях.

Перад кожным чалавекам таксама разыходзяцца ва ўсе бакі нябачныя дарогі. Любую з іх выбірай, ды толькі потым на сябе не наракай.

Людзі часта стаяць на раздарожжы, патыліцу скрабуць і не ведаюць, у які бок рушыць.

Прамая дарога вядзе да калектыўных гаспадарак, дзе кожны становіцца сельскагаспадарчым дзеячом. Заданне сельгаскааперацыі — як найбольш з гектара зняць, ды людзям паказаць, які прыгожы заробак атрымоўваецца.

Дарога ўлева для індывідуальнага гаспадара — рыначная дарога, з мноствам спакус. Па гэтаму шляху вязуць тайна зарэзаных бычкоў, нелегальна выпраўленую скуру і яшчэ многа іншага, да чаго рукі чэшуцца.

Дарога ўправа заводзіць у тупік, дзе шчасце вылічваецца колькасцю выпітых куфляў піва, падмацаваных «саракаградуснай». Тут нараджаюцца праекты самагоннай прыватнай індустрыі і ўзнікаюць ідэі невыканання планавых сельгаспаставак, для павелічэння індывідуальнага алкагольнага фонду.

Але вельмі хутка гэтыя справы правальваюцца, і тады заядлыя самагоншчыкі апраўдваюцца, што самагонныя апараты выкарыстоўваліся замест самавараў, для безалкагольнага чаю, а сельгаспастаўкі праваронілі з-за кароткай памяці.

Улады згаджаюцца з кароткай памяццю ў вінаватых і доўгімі рукамі да дзяржаўных інтарэсаў. За падобную грамадскую дзейнасць вызначаюць вінаватым тэрміны адпачынку за дзяржаўны кошт.

Некаторыя грамадзяне накшталт мяне рыхтуюцца ўжо да апошняй дарогі, якая вядзе да вечнага адпачынку.

Але аказваецца, і тут ёсць некалькі дарог. Ёсць напрыклад, брукаваная дарога, якая вядзе да самага Вельзевула, і асфальтавая дарога — да Пятра-ключніка.

Зразумела, кожны з нас бяжыць па асфальту і натыкаецца на кантрольны пункт, дзе рэгулюе рух сам архангел Гаўрыла з вогненным мячом.

Адсюль пешаходы зварочваюць на брукаваную дарогу, азіраюцца, бачаць, як Пётр пагражае ім грамадным ключом ад раю і, панурыўшы галаву, ідуць да чорта на кулічкі.

Дзядзька Лявон

Эдуард Валасевіч

ДВА КАНІ

Воз угару цягнулі два кані...
Карэнны з усіх сіл, аж мылам ён пакрыўся,
Але ж ўпэўнена рабіў за крокам крок,
А Прысцяжны — ледзь варушыўся:
То муляе хамут, то лейцы рэжуць бок,
То дакучаюць авадні,
І ён хвастом адно што круціць,
То цяжкі яму воз,
То ад спякоты муціць
Або з дарогі прэцца у авёс...
Ды шчэ з Карэннага усю дарогу кпіць,
Што той не цягне, а ў аглоблях спіць!..
А побач гаспадар ішоў руплівы.
Цягнулася даўно яго рука
Да добрага дручка,
Каб лайдака прабраць з хваста да галавы,
Ды неўзабаве паказаўся двор.
У стайню коней гаспадар запёр,
Аўса уволю даўшы Каранному,
Ён Прысцяжному кінуў жмут саломы,
Прамовіўшы з дакорам:
— Так! табе і корм, які ты ў працы скоры!

ПАПУГАЙ

Падслухаў ён разумны сказ
І паўтарае сотню раз.
Заўсёды птушка вось такая
Завецца проста — папугаем!

На пляжы

мал. Ю. Чарапанава